

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ ԹԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐ-ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
ԱՄԻՍՆԵՐԻՆ ՀՀ ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 10-ՐԴ
ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԱՐՏԱՔԻՆ
ԸՆԹԱՑԻԿ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ
ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՀԱՐՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	2
1.1 Ընդհանուր վիճակագրական տվյալներ.....	2
2. ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ԿՈՂՄՆՈՐՈՇՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ.....	3
3. ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹՅԱՆ ՎՐԱ ԱԶԴՈՂ ՈՐՈՇ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ.....	5
3.1 Սովորողների առաջադիմությունը ըստ իրենց ուսման մեջ ունեցած ինքնազնահատականի.....	5
3.2 Արտադասարանային գործունեության ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա.....	8
3.3 Ուսումնական գործընթացում համակարգչային միջոցների կիրառության ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա.....	8
3.4 Ծնողական դիրքորոշման տարբեր դրսևորումների ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա.....	8
3.4.1 Դպրոցական կյանքի մասին ծնողներին պատմելու ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա.....	9
3.4.2 Սովորողի ուսումնական հաջողություններով ծնողների հետաքրքրվածության ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա.....	9
3.4.3 Ծնողների կողմից հասկացված լինելու ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա.....	11
3.4.4 Ծնողների խստապահանջ լինելու ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա.....	12
4. ԱՎԵԼԻ ԼԱՎ ՍՈՎՈՐԵԼՈՒՆ ՆՊԱՍՏՈՂ և ԽԱՆԳԱՐՈՂ ԱՅԼ ՆԵՐՔԻՆ և ԱՐՏԱՔԻՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐ.....	13
4.1 Ծնողներն են ստիպում.....	14
4.2 Սովորելը անհրաժեշտ է կյանքի համար.....	14
4.3 Հաճույք են ստանում ուսման պրոցեսից.....	15
4.4 Նոր ինֆորմացիա են ստանում.....	15
4.5 Ուսումը հեշտ է տրվում.....	15
5. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ.....	16
Գրականություն.....	18
Հավելված 1.....	19

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

2016 թվականի նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին ՀՀ հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների 10-րդ դասարաններում ընթացիկ գնահատման ժամանակ իրականացված աշակերտների հարցմանը մասնակցել են 3268 10-րդ դասարանացիներ, որոնք սովորում են ՀՀ հանրակրթական 60 ուսումնական հաստատություններում՝ 34 ավագ դպրոցում, 17 միջնակարգ դպրոցում, 5 վարժարանում, 4 ոչ պետական ուսումնական հաստատությունում: Աշակերտների հարցման նպատակն է եղել պարզել 10-րդ դասարանում Գնահատման և թեստավորման կենտրոնի կողմից իրականացվող արտաքին ընթացիկ գնահատման ժամանակ ուսումնասիրվող սովորողների առաջադիմության մակարդակը հանրակրթական բոլոր առարկաներից՝ ամրագրելով սովորողների մուտքը հանրակրթության երրորդ աստիճան՝ ավագ դասարաններ: Ուսումնասիրության ընթացքում սովորողները լրացրել են հարցաթերթ (տե՛ս հավելված 1): Աշակերտի հարցաթերթի վերլուծությունը ուսումնասիրում է որոշ գործոններ և նրանց բուհերի ընդունելության միասնական քննություններին մասնակցելու հարցում կողմնորոշվածության ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա:

Այդ նպատակով կիրառվել է ցրվածքային վերլուծության մեթոդը (ANOVA): Կիրառվել է IBM SPSS, MS Excel, MS Access, IATA, MS SQL ծրագրային գործիքակազմը:

1.1 Ընդհանուր վիճակագրական տվյալներ

Մույն ուսումնասիրությունը վերաբերում է այն 10-րդ դասարանացիներին, որոնք մասնակցել են և՛ արտաքին գնահատմանը, և՛ լրացրել են աշակերտի հարցաթերթ: Աղյուսակ 1-ը ներկայացնում է սովորողների միջին գնահատականները, իսկ գունավորումամբ տարանջատված են պարտադիր (հայոց լեզու, հանրահաշիվ և հայոց պատմություն), օտար լեզուներ (ռուսաց լեզու, անգլերեն, գերմաներեն, ֆրանսերեն) և բնագիտական (կենսաբանություն, ֆիզիկա, քիմիա, աշխարհագրություն) առարկաները:

Աղյուսակ 1

10-րդ դասարանում սովորողների առաջադիմության միջին միավորները ուսումնասիրվող հանրակրթական առարկաներից			
Առարկան	Միջին միավոր	Ստանդարտ շեղում (ստ. սխալ)	Մասնակիցների թիվը (%)
Հայոց լեզու	5.02	1.81 (0.03)	2289 (55%)
Հանրահաշիվ	5.23	1.76 (0.05)	1064 (32%)
Հայոց պատմություն	5.63	1.67 (0.06)	756 (37%)
Ռուսաց լեզու	5.90	1.49 (0.07)	375 (28%)
Անգլերեն	6.40	2.24 (0.1)	494 (32%)
Գերմաներեն	9	-	1 (0,03%)
Ֆրանսերեն	5.71	0.75 (0.28)	7 (0,2%)
Կենսաբանություն	5.46	1.91 (0.08)	480 (16%)
Ֆիզիկա	5.68	2.01(0.09)	436 (19%)
Քիմիա	6.07	1.97 (0.22)	79 (5%)
Աշխարհագրություն	5.27	1.71 (0.09)	325 (19%)

Արտաքին ընթացիկ գնահատմանը մասնակցած յուրաքանչյուր աշակերտ նախօրոք իր ցանկությամբ հայտագրվել է թեստավորման մասնակցելու համար՝ ընտրելով հանրակրթական երկու առարկա: Ինչպես նկատում ենք աղյուսակ 1-ում սովորողները ամենաբարձր միջին միավորները ցուցաբերել են «Անգլերեն» առարկայից, այնուհետև «Քիմիա», «Ռուսաց լեզու», «Ֆրանսերեն», «Ֆիզիկա», «Հայոց պատմություն», «Կենսաբանություն», «Աշխարհագրություն», «Հանրահաշիվ» և «Հայոց լեզու» առարկաներից: Ուշագրավ է, ամենացածր միջին միավորը «Հայոց լեզվից» է (այս առարկայից թեստավորվել է սովորողների ամենամեծ խումբը (55%-ը): Աղյուսակ 1-ից նաև նկատում ենք, որ սովորողները ավելի մեծ ուշադրություն են դարձնում անգլերենի և այլ օտար լեզուների ուսումնասիրությանը:

2. ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՄԱՄՆԱԿՑԵԼՈՒ ԿՈՂՄՆՈՐՈՇՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

Պարզելու համար 10-րդ դասարանում սովորողների կողմնորոշվածությունը բուհի ընդունելության միասնական քննություններին մասնակցելու հարցում, անցկացվել է նաև սովորողների՝ միասնական քննություններին մասնակցելու նախընտրելի առարկաների հարցում: Սովորողների 62.5%-ը նշել է, թե որ առարկաներից է ցանկանում մասնակցել միասնական քննություններին, 38.5%-ը նշել է՝ «*Դեռ չեմ որոշել*», իսկ 2%-ը չի հանձնելու միասնական քննություններ: Ստորև ներկայացված է արդեն կողմնորոշված և որևէ քննական առարկայից միասնական քննություն հանձնելու ցանկություն հայտնած սովորողների հայտագրման պատկերը:

Աղյուսակ 2

Ըստ տվյալ առարկայից միասնական քննության մասնակցելու ցանկության հայտնած սովորողների առաջադիմությունը				
Սովորողների առաջադիմությունը	Տվյալ առարկայից միասնական քննություն հանձնելու ցանկություն հայտնածները		Տվյալ առարկայից միասնական քննություն չհանձնողները	
	Սովորողների թիվը (%-ը)	Միջին միավորը	Սովորողների թիվը (%-ը)	Միջին միավորը
Առարկան, որից սովորողները ցանկանում են հանձնել միասնական քննություն				
Հայոց լեզու և հայ գրականություն	1192 (36%)	5.13	2076 (64%)	4.94
Մաթեմատիկա	740 (23%)	5.47	2528 (77%)	4.99
Հայոց պատմություն	484 (15%)	5.93	2784 (85%)	5.44
Անգլերեն	1030 (31.5%)	6.65	2238 (68.5%)	6.09
Ռուսաց լեզու		6.24		5.73
Գերմաներեն		9.00		-
Ֆրանսերեն		5.71		-
Կենսաբանություն	313 (10%)	5.87	2955 (90%)	5.20
Ֆիզիկա	302 (9%)	5.89	2966 (91%)	5.47
Քիմիա	207 (6%)	6.38	3061 (94%)	5.62
Աշխարհագրություն	139 (4%)	5.01	3129 (96%)	5.36

Աղյուսակ 2-ում ներկայացված են 10-րդ դասարանցիների առաջադիմության միջին միավորները տվյալ քննական առարկայից միասնական քննություն հանձնողների և չհանձնողների խմբավորմամբ: Ինչպես նկատում ենք, բոլոր առարկաների դեպքում տվյալ առարկայից միասնական քննություն հանձնելու ցանկություն հայտնածների միջին միավորները ավելի բարձր են այդ առարկայից միասնական քննություն չհանձնողների միջին միավորներից, բացի <<Աշխարհագրություն>> առարկայից: Սա թերևս բացատրվում է նրանով, որ սովորողները նախապես պետք է ընտրեին ընթացիկ գնահատման ժամանակ թեստավորման երկու առարկա՝ հետևյալ սկզբունքով՝ մեկ առարկա պարտադիր առարկաների ցանկից (հայոց լեզու, հանրահաշիվ և հայոց պատմություն), երկրորդ՝ նախընտրելի առարկան կարող էր լինել նորից պարտադիր առարկաներից որևէ այլ առարկա կամ որևէ օտար լեզու, կամ բնագիտական առարկա: Սովորողները մի մասը չկողմնորոշվելով՝ երկրորդ առարկայի ընտրության հարցում՝ նախընտրել է թեստավորման մասնակցել աշխարհագրությունից: Նշենք, որ միասնական քննություններին մասնակցելու կողմորոշվածության ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա դիտարկվել է նաև այլ ուսումնասիրության ժամանակ [1, էջ 14,15]:

3. ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԻՄՈՒԹՅԱՆ ՎՐԱ ԱԶԴՈՂ ՈՐՈՇ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ

3.1 Սովորողների առաջադիմությունը ըստ իրենց ուսման մեջ ունեցած ինքնազնահաստականի

<<Ինչպե՞ս ես գնահատում սեփական հաջողությունները ուսման մեջ>> հարցին պատասխանելով՝ սովորողների 24%-ը նշել է <<Ամբողջովին գոհ եմ>>, 58%-ը՝ <<Մասամբ գոհ եմ>>, 4%-ը՝ <<Գոհ չեմ>> և 10%-ը՝ <<Դժվարանում եմ պատասխանել>>, իսկ սովորողների 4%-ը չի պատասխանել այս հարցին: Ստորև ներկայացած են սովորողների վերոնշյալ խմբերի առաջադիմության ցուցանիշները:

Աղյուսակ 3

Սովորողների առաջադիմությունը ըստ իրենց ուսման մեջ ունեցած հաջողությունների կարծիքի								
Սովորողների կարծիքը	Ամբողջովին գոհ եմ (24%)		Մասամբ եմ գոհ (58%)		Գոհ չեմ (4%)		Դժվարանում եմ պատասխանել (10%)	
	Միջին միավորը	Սովորողների թիվը	Միջին միավորը	Սովորողների թիվը	Միջին միավորը	Սովորողների թիվը	Միջին միավորը	Սովորողների թիվը
Հայոց լեզու	5.38	574	4.98	1353	4.42	68	4.70	246
Հանրահաշիվ	5.53	246	5.14	618	5.39	60	4.93	104
Հայոց պատմություն	5.99	193	5.62	435	5.49	31	5.16	78
Ռուսաց լեզու	6.08	85	5.95	221	6.28	19	5.34	39
Անգլերեն	6.45	117	6.48	308	5.41	16	6.13	46
Գերմաներեն	-	-	9.00	1	-	-	-	-
Ֆրանսերեն	6.00	2	5.60	5	-	-	-	-
Կենսաբանություն	5.84	125	5.44	279	4.85	8	4.98	58
Ֆիզիկա	6.04	90	5.62	252	5.70	32	5.12	46
Քիմիա	6.62	24	5.60	43	6.33	3	6.50	8
Աշխարհագրություն	5.28	66	5.28	199	5.57	16	5.23	37

Աղյուսակում մգեցված թվերը արտահայտում են սովորողների՝ ըստ իրենց ուսման մեջ ունեցած հաջողությունների վերաբերյալ կարծիքների տարանջատված խմբերում դիտարկված ուսումնասիրվող առարկաներից ցուցաբերած միջին միավորների մեծագույն արժեքները, իսկ գույներով տարանջատվածները ընդգծում են նշված խմբերում սովորողների միջին գնահատականները, եթե համադրվող միջին միավորների տարբերությունները վիճակագրորեն նշանակալի են և խմբերի միջին միավորների միջև առկա է 0.5 և ավել միավորի տարբերություն:

Այսպիսով, <<Ամբողջովին գոհ եմ>>, <<Գոհ չեմ>> և <<Դժվարանում եմ պատասխանել>> կարծիքներ արտահայտող սովորողների շրջանում ամենաբարձր միջին միավորը քիմիա առարկա հանձնողների մոտ է (6.62), իսկ <<Մասամբ եմ գոհ>> կարծիք ունեցողների մոտ՝ անգլերեն հանձնողների մոտ է (6.48) (գերմաներենից միայն 1 աշակերտ է թեստավորվել, որի միավորը 9 է եղել):

Ընդհանուր առմամբ, իրենց ուսման հաջողությունից <<Ամբողջովին գոհ եմ>> պատասխանածների առաջադիմությունը (բացառությամբ ռուսաց լեզվից և աշխարհագրությունից թեստավորվածների) բարձր է և՛ <<Մասամբ եմ գոհ>>, <<Գոհ

չեմ>>, և՛ <<ՂԺվարանում եմ պատասխանել>> կարծիք հայտած սովորողների առաջադիմությունից: Իսկ հայոց լեզու, հանրահաշիվ, հայոց պատմություն, կենսաբանություն և ֆիզիկա հանձնած սովորողներից մոտ <<Ամբողջովին գոհ եմ>> պատասխանածների միջին միավորները նշանակալիորեն բարձր են <<ՂԺվարանում եմ պատասխանել>> կարծիք հայտնածների միջին միավորներից: Հայոց լեզվից թեստավորված այն սովորողները, որոնք ամբողջովին գոհ են իրենց ուսման հաջողություններից, ցուցաբերել են ավելի բարձր առաջադիմություն (5.38), քան իրենց ուսման հաջողություններից դժգոհները (4.42):

Ուսման մեջ ունեցած սեփական հաջողությունների վերաբերյալ ինքնագնահատականի աճին զուգահեռ սովորողները ցուցաբերում են առաջադիմության ավելի բարձր միջին միավորներ:

Սովորողների ճնշող մեծամասնությունը (82%-ը) ամբողջովին և մասամբ գոհ են ց ուսման մեջ ունեցած իրենց հաջողություններից: Դիտարկենք սովորողների վերոնշյալ խմբերը և տեսնենք, թե ինչ տիպի հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում են նրանք սովորում:

Աղյուսակ 4

Սովորողների բաշխումը ըստ ու.ս. հաստատության տիպի և ուսման մեջ ունեցած հաջողությունների վերաբերյալ կարծիքի			
Դպրոցի տիպը	Սովորողների կարծիքը	Սովորողները ամբողջովին գոհ են իրենց ուսման հաջողություններից	Սովորողները մասամբ են գոհ իրենց ուսման հաջողություններից
	Սովորողների ընդհանուր բաշխումը ըստ ու.ս. հաստատության տիպի	Սովորողների թիվը (%-ը)	
Ավագ դպրոց		551 (24.4%)	1293 (40%)
Միջնակարգ դպրոց		88 (27%)	443 (13%)
Վարժարան		95 (20%)	1258 (39%)
Ոչ պետական ու.ս. հաստատություն		48 (22.3%)	140 (65.1%)
Սովորողների ընդհանուր թիվը (%-ը)			3268 (100%)

Ուսման մեջ ունեցած իրենց հաջողություններից ամբողջովին գոհ սովորողների մեծագույն տոկոսը միջնակարգ դպրոցի (27%), իսկ մասամբ գոհ սովորողների մեծագույն տոկոսը (65.1%) ոչ պետական ուսումնական հաստատությունների աշակերտներն են (տե՛ս աղյուսակ 4):

Ուսումնասիրվել է սեփական ուսման հաջողությունների նկատմամբ դրական կարծիք ունեցողների առաջադիմությունը ըստ հոսքերի: Քննարկված խմբերում միայն <<Հանրահաշիվ>> և <<Ֆիզիկա>> առարկաների դեպքում է ամրագրվել հոսքերում սովորողների միջին միավորների միջև առկա նշանակալի տարբերություններ (աղյուսակ 5): Մյուս հանրակրթական առարկաների դեպքում տարբեր հոսքերում սովորողների առաջադիմության միջին միավորների տարբերությունները էական չեն: Սա թերևս բացատրվում է նրանով, որ սովորողները 10-րդ դասարանում հաղթահարում են իրենց համար կարևոր մի շարք դժվարություններ որոնցից են

դպրոցից դպրոց տեղափոխվելը, մեծաթիվ հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների դեպքում՝ հոսքային ուսուցմամբ սովորելը և այլն:

Աղյուսակ 5

Սովորողների առաջադիմությունը ըստ հոսքերի և ուսման մեջ ունեցած հաջողությունների վերաբերյալ կարծիքի				
Սովորողների կարծիքը	Սովորողները ամբողջովին գոհ են իրենց ուսման հաջողություններից		Սովորողները մասամբ են գոհ իրենց ուսման հաջողություններից	
	Հանրահաշվի միջին միավորը	Սովորողների թիվը	Ֆիզիկայի միջին միավորը	Սովորողների թիվը
Բնագիտական	5.86	90	5.56	165
Հումանիտար	3.72	18	3.81	7
Ընդհանուր	3.52	18	5.38	7
Տնտեսագիտական	5.45	88	3.69	16
Ֆիզմաթ	6.98	32	6.61	57

Ինչպես նկատում ենք աղյուսակ 5-ից՝ ամենաբարձր միջին միավորները և՛ հանրահաշվից, և՛ ֆիզիկայից ֆիզմաթ հոսքում սովորողներինն են (հանր. 6.98, ֆիզ. 6.61): Ֆիզմաթ հոսքում հանրահաշվի և ֆիզիկայի առաջադիմության միջին միավորը նշանակալիորեն բարձր է մյուս բոլոր հոսքերի միջին միավորներից: Հանրահաշվի դեպքում տնտեսագիտական հոսքում սովորողների միջին միավորը (5.45) ևս նշանակալիորեն բարձր է հումանիտար (3.72) և ընդհանուր (3.52) հոսքերում սովորողների ցուցանիշներից, իսկ ֆիզիկայից բնագիտական հոսքում սովորողների միջին միավորը (5.56) նշանակալիորեն բարձր է տնտեսագիտական հոսքում սովորողների (3.69) միջին միավորից: Այս վերլուծությունից եզրակացնում ենք, որ այն սովորողները, որոնք ամբողջովին և մասամբ գոհ են իրենց ուսման մեջ ունեցած հաջողություններից համապատասխան հոսքերում ցուցաբերում են որոշակի կողմնորոշվածություն առարկաների նկատմամբ և տվյալ հոսքում խորությամբ ուսումնասիրվող առարկաներից ստանում են ավելի բարձր միավորներ, ի տարբերություն այն հոսքերում սովորողների, որտեղ այդ առարկաները խորությամբ չեն ուսումնասիրում:

3.2 Արտադասարանային գործունեության ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա

<<Հաճախ *ում ես որևէ խմբակի*>> հարցին սովորողների 39%-ը պատասխանել է <<այո>>, 57%-ը՝ <<ոչ>>, իսկ 4%-ը չի պատասխանել: Դիտարկենք որևէ խմբակ հաճախող և չհաճախող սովորողների 10-րդ դասարաններում սովորողների հանրակրթական առաջադիմության ցուցանիշները:

Ինչպես և ակնկալվում էր, որևէ խմբակ հաճախող սովորողների առաջադիմությունը որոշակի չափով բարձր է (հանրակրթական առարկաներից արտաքին ընթացիկ գնահատման միջին միավորը 5.56 է, ստանդարտ շեղումը՝ 1.90) խմբակներ չհաճախող սովորողների առաջադիմությունից (միջին միավորը՝ 5.31, ստանդարտ շեղումը՝ 1.91):

3.3 Ուսումնական գործընթացում համակարգչային միջոցների կիրառության ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա

Դիտարկենք սովորողների առաջադիմությունը ըստ ուսումնական գործընթացում բացի ինֆորմատիկայի դասերից համակարգչից, համացանցից և տեղեկատվական համակարգչային միջոցներից օգտվելու հաճախության: Առաջադիմության ցուցանիշների միջին միավորների համադրումից փաստում ենք, որ չի նկատվում որևէ էական տարբերություն <<Շատ հաճախ>> (5.51), <<Հաճախ>> (5.46), <<Հազվադեպ>> (5.48) և <<Երբեք>> (5.34) համակարգչային միջոցներից օգտվողների ցուցանիշների միջև, սակայն առկա է սովորողների մի խումբ, որը չի պատասխանել հարցաթերթի տվյալ հարցին և նրանց մոտ առաջադիմության ցուցանիշը նշանակալիորեն ամենացածրն է (4.44) բոլոր այլ կարծիքներ հայտնած սովորողների խմբերի միջին միավորների նկատմամբ: Իսկ այդ աշակերտները, որոնք ունեն ուսուցիչները, որոնք ուսումնական գործընթացում ժամանակ առ ժամանակ օգտվում են համակարգչային տեղեկատվական միջոցներից ձևավորում են աշակերտների մոտ համակարգչային տեղեկատվական միջոցներից օգտվելու անհրաժեշտություն:

3.4 Ծնողական դիրքորոշման տարբեր դրսևորումների ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա

Հայտնի է, որ ծնողների հոգատար վերաբերմունքը և ուշադրությունը հանդիսանում են երեխաների զարգացմանն ու սովորելուն նպաստող հանգամանքներ և նպաստում են սովորողների ավելի բարձր առաջադիմության ցուցաբերելուն: Աշակերտի հարցաթերթում ներառվել են նաև 10-րդ դասարանում սովորողների շրջանում ծնող-աշակերտական հարաբերությունների մասին որոշ հարցեր:

3.4.1 Դպրոցական կյանքի մասին ծնողներին պատմելու ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա

Հարցաթերթի <<Կիսվում եմ դպրոցական կյանքի մասին ծնողներին հետ>> պնդմանը սովորողների 24%-ը պատասխանել է <<Շատ հաճախ>>, 37%-ը <<Հաճախ>>, 27%-ը <<Հազվադեպ>>, 4%-ը <<Երբեք>>, իսկ 8%-ը չի պատասխանել (տե՛ս աղյուսակ 6):

Աղյուսակ 6

Սովորողների առաջադիմությունը ըստ <<Կիսվում եմ դպրոցական կյանքի մասին ծնողներին հետ>> պնդմանը տրված պատասխանների հաճախության					
Նախադասական աստիճան	Շատ հաճախ (24%)	Հաճախ (37%)	Հազվադեպ (27%)	Երբեք (4%)	Չեն պատասխանել (8%)
Հայոց լեզու	5.38	5.20	4.82	4.39	3.89
Հայոց պատմություն	6.01	5.95	5.32	4.79	4.47
Հանրահաշիվ	5.53	5.36	4.95	4.79	4.78
Ռուսաց լեզու	6.17	6.16	5.77	5.45	4.66
Անգլերեն	6.66	6.54	6.05	6.03	5.70
Քիմիա	6.41	6.42	4.50	-	4.50
Գենսարանություն	5.75	5.74	5.37	4.43	3.92
Ֆիզիկա	5.80	5.71	5.42	5.72	6.17
Աշխարհագրություն	5.59	5.59	5.07	5.10	4.44

Ինչպես նկատում ենք, մեծագույն միջին միավորները¹, բացի ֆիզիկայի միջին միավորից, այն սովորողների միջին միավորներն են, որոնք նշել են, որ շատ հաճախ կամ հաճախ են խոսում իրենց ծնողների հետ դպրոցական կյանքից: Ծնողների հետ դպրոցական կյանքի մասին խոսելու հաճախության աճին զուգահեռ արտաքին ընթացիկ գնահատման ժամանակ ուսումնասիրվող հանրակրթական առարկաներից սովորողները դրսևորում են ավելի բարձր միջին միավորներ:

3.4.2 Սովորողի ուսումնական հաջողություններով ծնողների հետաքրքրվածության ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա

<<Ծնողներս հետաքրքրվում են իմ ուսումնական հաջողություններով>> պնդմանը սովորողների 71%-ը պատասխանել է <<Շատ հաճախ>>, 21%-ը <<Հաճախ>>, 1%-ը <<Հազվադեպ>>, իսկ 7%-ը չի պատասխանել: Սովորողների մեծամասնության

¹ Աղյուսակներում մզեցված են հանրակրթական առարկաներից խմբերում ցուցաբերված միջին միավորների մեծագույն արժեքները, իսկ քննարկվող այն խմբերում, որտեղ խմբերի միջին միավորների միջև տարբերությունները վիճակագրորեն նշանակալի է և առկա է 0.5 և ավելի միավորի տարբերություն, դրանք նշված են միևնույն գույնով:

կարծիքով, ծնողները հաճախ են հետաքրքրվում իրենց երեխաների ուսման հաջողություններով:

Աղյուսակ 7

Սովորողների առաջադիմությունը ըստ <<Ծնողներս հետաքրքրվում են իմ ուսումնական հաջողություններով>> պնդմանը տրված պատասխանների				
Հաճախության աստիճան Առարկան	Շատ հաճախ (71%)	Հաճախ (21%)	Հազվադեպ (1%)	Չեն պատասխանել (7%)
Հայոց լեզու	5.23	4.70	4.61	3.84
Հայոց պատմություն	5.76	5.63	5.14	4.14
Հանրահաշիվ	5.29	5.08	4.40	4.96
Ռուսաց լեզու	5.97	6.02	6.34	4.88
Անգլերեն	6.49	6.27	5.42	5.65
Քիմիա	6.08	5.88	-	7.00
Կենսաբանություն	5.67	5.21	4.32	3.86
Ֆիզիկա	5.71	5.43	4.4	6.35
Աշխարհագրություն	5.50	5.08	4.19	4.42

Ինչպես նկատում ենք աղյուսակ 7-ից, հայոց լեզվից, հայոց պատմությունից, ռուսաց լեզվից, կենսաբանությունից և աշխարհագրությունից <<Ծնողներս հետաքրքրվում են իմ ուսումնական հաջողություններով>> պնդմանը չպատասխանած սովորողների միջին միավորներից նշանակալիորեն բարձր են այն սովորողների միջին միավորները, որոնք պատասխանել են, որ իրենց ծնողները շատ հաճախ են հետաքրքրվում իրենց առաջադիմությամբ:

Հայոց լեզվից, ռուսաց լեզվից և կենսաբանությունից նորից նշանակալիորեն բարձր է այն սովորողների առաջադիմությունը, որոնք կարծում են, որ իրենց ծնողները <<Հաճախ են>> հետաքրքրվում իրենց ուսման հաջողություններով:

Հանրակրթական վեց առարկաների դեպքում (հայոց լեզու, հայոց պատմություն, հանրահաշիվ, անգլերեն, կենսաբանություն և աշխարհագրություն) մեծագույն միջին միավորները ստացել են այն սովորողները, որոնք կարծում են, որ իրենց ծնողները <<Շատ հաճախ>> են հետաքրքրվում իրենց ուսումնական հաջողություններով:

Չարմանայի է, բայց քիմիայի և ֆիզիկայի առաջադիմության ցուցանիշներում ամենամեծ միջին միավորները այն խմբերի սովորողներին են, որոնք չեն պատասխանել հարցաթերթի այդ պնդմանը:

3.4.3 Ծնողների կողմից հասկացված լինելու ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա

<<Ծնողներս լավ են հասկանում ինձ>> պնդմանը սովորողների 56%-ը պատասխանել է <<Շատ հաճախ>>, 31%-ը <<Հաճախ>>, 5%-ը <<Հազվադեպ>>, 1%-ը <<Երբեք>>, իսկ 7%-ը չի պատասխանել այս պնդմանը:

Աղյուսակ 8

Սովորողների առաջադիմությունը ըստ <<Ծնողներս լավ են հասկանում ինձ>> պնդմանը տրված պատասխանների					
Մտարկա	Շատ հաճախ (56%)	Հաճախ (31%)	Հազվադեպ (5%)	Երբեք (1%)	Չեն պատասխանել (7%)
Հայոց լեզու	5.17	5.07	4.78	4.23	3.80
Հայոց պատմություն	5.69	5.70	5.80	6.22	4.50
Հանրահաշիվ	5.32	5.15	5.21	4.44	4.83
Ռուսաց լեզու	5.99	5.95	6.13	5.45	5.01
Անգլերեն	6.36	6.47	6.82	5.34	6.15
Քիմիա	6.38	5.50	5.00	-	4.50
Կենսաբանություն	5.61	5.62	4.96	5.07	3.85
Ֆիզիկա	5.63	5.66	6.04	4.16	6.11
Աշխարհագրություն	5.38	5.46	5.13	3.09	4.50

Հայոց լեզու, հանրահաշիվ և քիմիա առարկաների դեպքում մեծագույն միջին միավորները այն սովորողներին են, որոնք պնդում են, որ իրենց ծնողները <<Շատ հաճախ>> իրենց լավ են հասկանում (հլգ. 5.17, հանր. 5.32, քիմ. 6.38):

Հայոց լեզվի դեպքում <<Ծնողներս լավ են հասկանում ինձ>> պնդմանը և՛ <<Շատ հաճախ>> (5.17), և՛ <<Հաճախ>> (5.07), և՛ <<Հազվադեպ>> (4.78) պատասխաններ նշած սովորողների առաջադիմության ցուցանիշները նշանակալիորեն բարձր են այդ հարցին չպատասխանածների ցուցանիշներից (3.80):

Կենսաբանության և աշխարհագրության պարագայում <<Ծնողներս լավ են հասկանում ինձ>> պնդմանը <<Հաճախ>> կարծիք հայտնողների առաջադիմությունը (կենսաբ. 5.62, աշխարհ. 5.46) ամենաբարձրն է այդ առարկաներից այլ կարծիքներ հայտնողների առաջադիմության միջին միավորների համեմատությամբ:

Ռուսաց լեզվի և անգլերենի դեպքում <<Հազվադեպ են>> <<ծնողներս ինձ լավ հասկանում>> կարծիք հայտնողների առաջադիմությունը ամենաբարձր է (ռ.լ. 6.13, անգլ.6.82): Նշենք, որ աղյուսակ 8-ում ամենաբարձր միջին միավորը անգլերենից է (6.82), ընդ որում այն սովորողների, որոնք նշել են, որ <<Հազվադեպ>> են ծնողներն իրենց լավ հասկանում:

Հայոց պատմության դեպքում ամենաբարձր միջին միավորը <<Ծնողներս ինձ լավ են հասկանում>> պնդմանը <<Երբեք>> պատասխանը նշողներին է (6.22):

Ֆիզիկայի դեպքում ամենաբարձր միջին միավորը (6.11) ստացել են այն սովորողները, որոնք չեն պատասխանել հարցաթերթի տվյալ հարցին:

Իմաստ ունի նաև համեմատել սովորողների միջին միավորները ըստ հանրակրթական առարկաների, քանի որ աղյուսակում սովորողների գնահատականները արտահայտված են առաջադրանքների պատասխանների տեսությամբ - ԱՊՏ (Item Response Theory -IRT) միավորներով [2, էջ 7], որը թույլ է տալիս տարբեր առարկաների միջև առաջադիմության արդյունքների համեմատություններ կատարել:

<<Ծնողներս լավ են հասկանում ինձ>> պնդման նկատմամբ անտարբեր, այս հարցին չպատասխանածները բոլոր առարկաներից ամենացածր միջին միավորներն ունեն քացառությամբ ֆիզիկա, հանրահաշիվ և աշխարհագրություն հանձնողների:

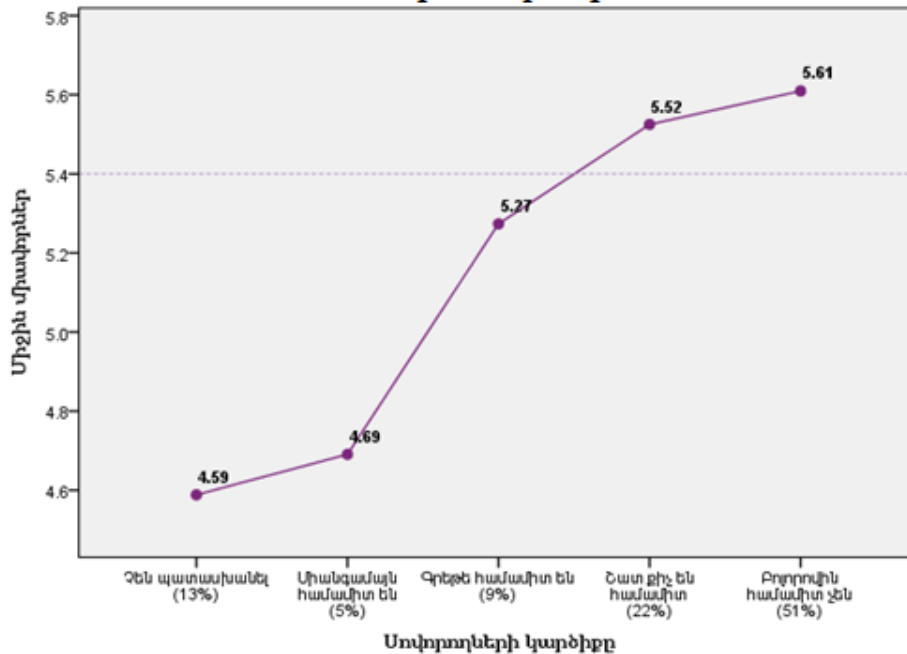
3.4.4 Ծնողների խստապահանջ լինելու ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա

<<Ես ձգտում եմ ավելի լավ սովորել, որովհետև ծնողներս են ստիպում>> պնդմանը սովորողների 5%-ը պատասխանել է, որ *<<Միանգամայն համամիտ եմ>>*, 9%-ը՝ *<<Գրեթե համամիտ եմ>>*, 22%-ը՝ *<<Շատ քիչ եմ համամիտ>>* և 51%-ը՝ *<<Բոլորովին համամիտ չեմ>>*, իսկ սովորողների 13%-ը չի պատասխանել: Ինչպես տեսնում ենք, սովորողների ճնշող մեծամասնությունը շատ քիչ է համամիտ կամ միանգամայն համամիտ չէ, որ իրենք ձգտում են ավելի լավ սովորել, որովհետև ծնողներն են ստիպում:

Դիագրամ 1-ում պատկերված է արտաքին ընթացիկ գնահատման ուսումնասիրության ժամանակ սովորողների նախընտրած հանրակրթական երկու առարկաներով ձևավորված միջին ցուցանիշները վերոնշյալ կարծիքները հայտնողների համադրմամբ: Ինչպես նկատում ենք, սովորողների ճնշող մեծամասնությունը կազմում են *<<Շատ քիչ եմ համամիտ>>* և *<<Բոլորովին համամիտ չեմ>>* կարծիք հայտնողները և այս երկու խմբերի միջին միավորները բարձր են ընդհանուր համակազմի այս ուսումնասիրության ժամանակ դրսևորված հանրակրթական միջին միավորից (5.40):

Դիագրամ 1

Սովորողների առաջադիմության հանրակրթական միջին ցուցանիշները ըստ «Ես ձգտում եմ ավելի լավ սովորել, որովհետև ծնողներս են ստիպում» պնդմանը տրված պատասխանի

Մասնավորեցնելով և դիտարկելով միջին միավորների բաշխումը ըստ կոնկրետ հանրակրթական առարկայի՝ նկատում ենք, որ վերոնշյալ միտումը վառ արտահայտվում է հայոց լեզվի դեպքում, երբ «*Բոլորովին համամիտ չեմ*» և «*Շատ քիչ եմ համամիտ*» կարծիք հայտնողների հայոց լեզվի միջին միավորը նշանակալիորեն բարձր է «*Միանգամայն համամիտ եմ*» և այդ հարցին չպատասխանածների միջին միավորներից, ինչպես նաև հանրահաշվի դեպքում, երբ «*Բոլորովին համամիտ չեմ*» կարծիք արտահայտողների հանրահաշվի միջին միավորը նշանակալիորեն բարձր է և՛ «*Միանգամայն համամիտ եմ*», և՛ «*Գրեթե համամիտ եմ*», և՛ հարցաթերթի այդ հարցին չպատասխանած սովորողների միջին միավորներից:

4. ԱՎԵԼԻ ԼԱՎ ՍՈՎՈՐԵԼՈՒՆ ՆՊԱՍՏՈՂ և ԽԱՆԳԱՐՈՂ ԱՅԼ ՆԵՐՔԻՆ և ԱՐՏԱՔԻՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐ

Հարցաթերթում ներառված է եղել մի քանի պնդումների փունջ, որոնց տրված պատասխաններով սովորողների բազմությունը բաժանվել է ենթախմբերի՝ ըստ տվյալ պնդումի վերաբերյալ ունեցած իրենց կարծիքների: Այդ պնդումները դիտարկում ենք որպես արտաքին՝ սովորողից դուրս նրա վրա ազդող (հասարակության մեջ

ընդունված նորմերի ու ավանդույթների) և ներքին՝ սովորողի անձով պայմանավորված (ձգտումների, ներքին մղումների) ազդեցություններ:

Աղյուսակ 9

Սովորողների առաջադիմությունը ըստ <<Ես ձգտում եմ ավելի լավ սովորել, որովհետև...>> պնդումների վերաբերյալ կարծիքների										
Սովորողների կարծիքը	Միանգամայն համամիտ եմ		Գրեթե համամիտ եմ		Շատ քիչ եմ համամիտ		Բոլորովին համամիտ չեմ		Չեմ պատասխանել	
	միջին միավոր	սովորողների թիվը (%)	միջին միավոր	սովորողների թիվը (%)	միջին միավոր	սովորողների թիվը (%)	միջին միավոր	սովորողների թիվը (%)	միջին միավոր	սովորողների թիվը (%)
Ծաղրելու են ստիպում (ընդունված նորմ)	4.69	143 (5%)	5.27	286 (9%)	5.52	728 (22%)	5.60	1634 (51%)	4.58	361 (13%)
Սովորելը անհրաժեշտ է կյանքի համար (ընդունված նորմ)	5.47	2658 (82%)	5.30	234 (9%)	4.85	36 (2%)	4.19	19 (1%)	4.72	206 (6%)
Հաճույք եմ ստանում ուսման պրոցեսից (ներքին մղում)	5.71	1033 (32%)	5.44	1293 (41%)	5.31	384 (12%)	4.83	90 (3%)	4.56	350 (12%)
Նոր ինֆորմացիա եմ ստանում (արտաքին ազդեցություն)	5.53	2352 (72%)	5.43	443 (14%)	4.79	71 (2%)	4.55	17 (1%)	4.51	296 (11%)

4.1 Ծնողներն են ստիպում

Պարզենք, թե ինչն է2 խթանում կամ խանգարում սովորողներին ավելի լավ սովորել: Ինչպես արդեն քննարկվեց [էջ 14] <<Ես ձգտում եմ ավելի լավ սովորել, որովհետև ծնողներս են ստիպում>> պնդման հետ և՛ <<Բոլորովին համամիտ չեմ>> (5.60), և՛ <<Շատ քիչ եմ համամիտ>> (5.52), և՛ <<Գրեթե համամիտ եմ>> (5.27) կարծիք հայտնողների հանրակրթական առաջադիմության միջին միավորները նշանակալիորեն բարձր են <<Միանգամայն համամիտ եմ>> կարծիք հայտնողների միջին միավորից (4.69): Հաճելի է նշել, որ թվով ավելի քիչ սովորողներ են փաստում, որ իրենք ձգտում են ավելի լավ սովորել, քանի որ ծնողներն են ստիպում և մեծ թվով սովորողներ ձգտում են ավելի լավ սովորել, քանի որ կարևորում են ուսումը (տե՛ս աղյուսակ 9):

4.2 Սովորելը անհրաժեշտ է կյանքի համար

<<Ես ձգտում եմ ավելի լավ սովորել, որովհետև սովորելը անհրաժեշտ է կյանքի համար>> պնդման հետ <<Միանգամայն համամիտ եմ>> (5.47) կարծիք հայտնողների միջին միավորը նշանակալիորեն բարձր է և՛ <<Շատ քիչ եմ համամիտ>> (4.85), և՛ <<Բոլորովին համամիտ չեմ>> (4.19) կարծիք հայտնողների միջին միավորներից, իսկ <<Գրեթե համամիտ եմ>> (5.30) կարծիք հայտնողների միջին միավորը ևս բարձր է <<Բոլորովին համամիտ չեմ>> (4.19) և՛ այդ հարցին չպատասխանածների միջին միավորներից (4.72): Սովորողների մեծամասնությունը (82%-ը), որոնք <<Միանգամայն համամիտ եմ>> կարծիքն են հայտնել, ցուցաբերել են առաջադիմության ամենաբարձր միջին միավորը այս հարցի շուրջ այլ կարծիք արտահայտած խմբերի համեմատությամբ:

4.3 Հաճույք են ստանում ուսման պրոցեսից

Այն սովորողները, որոնք *«Ես ձգտում եմ ավելի լավ սովորել, որովհետև հաճույք եմ ստանում ուսման պրոցեսից»* պնդման հետ *«Միանգամայն համամիտ են»*, ցուցաբերում են ամենաբարձր միջին միավորը (5.71) (տե՛ս աղյուսակ 9): Ե՛վ *«Միանգամայն համամիտ եմ»*, և՛ *«Գրեթե համամիտ եմ»* (5.44) կարծիք արտահայտողների առաջադիմության միջին միավորները նշանակալիորեն բարձր են *«Բոլորովին համամիտ չեմ»* (4.88) կարծիք հայտնողների միջին միավորից: Այս հարցի շուրջ սովորողների մեծաթիվ խումբը *«Գրեթե համամիտ եմ»* կարծիք հայտնողներն են (41%-ը), և ելնելով աղյուսակ 9-ում ներկայացված արդյունքներից կարելի է հանդես գալ սովորողների համար ուսման պրոցեսը ավելի հաճելի կազմակերպելու առաջարկով:

4.4 Նոր ինֆորմացիա են ստանում

«Ես ձգտում եմ ավելի լավ սովորել, որովհետև նոր ինֆորմացիա եմ ստանում» պնդման հետ *«Միանգամայն համամիտ եմ»* կարծիք հայտնողները ցուցաբերում են առաջադիմության ամենաբարձր միջին միավորը (5.53), որը նշանակալիորեն բարձր է *«Շատ քիչ եմ համամիտ»* (4.79) և *«Բոլորովին համամիտ չեմ»* (4.55) կարծիք հայտնողների միջին միավորներից: Վերոնշյալ պնդման հետ *«Գրեթե համամիտ եմ»* կարծիք հայտնողների առաջադիմության միջին միավորը (5.43) ևս նշանակալիորեն բարձր է *«Շատ քիչ եմ համամիտ»* կարծիք հայտնողների առաջադիմության միջին միավորից (4.79): Մեծ թվով սովորողները (72%-ը), որոնք ստացել են ամենաբարձր միջին միավորները, համամիտ են, որ ձգտում են ավելի լավ սովորել, որովհետև նոր ինֆորմացիա են ստանում:

4.5 Ուսումը հեշտ է տրվում

Հետաքրքիր է դիտարկել սովորողների առաջադիմության ցուցանիշները *«Ես ձգտում եմ ավելի լավ սովորել, որովհետև ուսումը հեշտ է տրվում»* պնդմանը տրված պատասխանների համաձայն: Սովորողների 20 %-ը պատասխանել է *«Միանգամայն համամիտ եմ»*, 40 %-ը՝ *«Գրեթե համամիտ եմ»*, 21%-ը *«Շատ քիչ եմ համամիտ»*, 7 %-ը *«Բոլորովին համամիտ չեմ»*, 13%-ը չի պատասխանել: Սովորողների առաջադիմության միջին միավորները այս խմբերում նշանակալիորեն չեն տարբերվում՝ բացառությամբ չպատասխանողների խմբի, որոնց առաջադիմության միջին միավորը ցածր է մյուս բոլոր խմբերում սովորողների միջին միավորներից:

Սովորողների առաջադիմության ցուցանիշները կոնկրետ հանրակրթական առարկաների դեպքում և դրանց ուսումնասիրությունը ցույց են տալիս, որ *«Հայոց լեզու»*, *«Հայոց պատմություն»* և *«Աշխարհագրություն»* առարկաների դեպքում այդ պնդմանը *«Միանգամայն համամիտ եմ»* պատասխանը նշած սովորողների

առաջադիմության միջին միավորները շատ քիչ, սակայն ցածր են այն սովորողների առաջադիմությունից, որոնք *բոլորովին համամիտ չեն* վերոնշյալ պնդման հետ: Մնացած բոլոր հանրակրթական առարկաների դեպքում <<*Բոլորովին համամիտ չեն*>> պատասխանողների առաջադիմությունից փոքր ինչ բարձր է այն սովորողների առաջադիմությունը, որոնք միանգամայն համամիտ են, որ իրենք ձգտում են ավելի լավ սովորել, որովհետև ուսումն իրենց հեշտ է տրվում: Եվ քանի որ սովորողները հայտագրվել էին մասնակցելու արտաքին ընթացիկ գնահատմանը՝ նախապես ունենալով երկու առարկա ընտրելու հնարավորություն՝ կարող ենք պնդել, որ որոշ առարկաների դեպքում ուսումը իրոք հեշտ է տրվում: Սա կարելի է բացատրել դասաժամերի քանակով, առարկայի ուսուցման հարցում ուսումնական հաստատության կողմից դպրոցական բաղադրիչ ժամերի բաշխմամբ և, ընդհանրապես, հասարակության մեջ այդ առարկայի նկատմամբ ձևավորված վերաբերմունքով ու պահանջմունքով:

5. ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Սույն ուսումնասիրության շրջանակներում դիտարկվել է սովորողների առաջադիմության վրա ազդող որոշ գործոններ:

Սովորողների առաջադիմությունը ըստ իրենց ուսման մեջ ունեցած ինքնագնահատականի

Ուսման մեջ սեփական հաջողությունների մասին բարձր ինքնագնահատականի աճի հետ զուգահեռ սովորողները ունենում են առաջադիմության ավելի բարձր միջին միավորներ:

Միասնական քննություններին մասնակցելու կողմորոշվածության ուսումնասիրություն

10-րդ դասարանում արդեն դրսևորվում է միասնական քննություններին մասնակցելու կողմորոշվածության ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության ցուցանիշների վրա: Այն աշակերտները, որոնք արդեն նշում են, որ մասնակցելու են բուհի ընդունելության միասնական քննություններին և նշում են այն առարկան(երը), որից (որոնցից) ցանկանում են մասնակցել միասնական քննության, արտաքին ընթացիկ գնահատման ընթացքում ցուցաբերել են ավելի բարձր միջին միավորներ՝ ի տարբերություն այդ առարկաներից միասնական քննություն հանձնելու ցանկություն չհայտնաձևների:

Արտադասարանային գործունեության ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա

Ինչպես ցույց են տալիս ուսումնասիրության արդյունքները՝ արտադասարանային գործունեությունը դրականորեն է ազդում սովորողների առաջադիմության վրա: Այն սովորողները, որոնք հաճախում են որևէ խմբակ ցուցաբերում են մի փոքր ավելի

բարձր առաջադիմություն, քան այն սովորողները, որոնք որևէ խմբակ չեն այցելում: Սակայն սովորողների մեծ տոկոսը դեռևս չի հաճախում որևէ խմբակ, որը կարող է պայմանավորված լինել ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական վիճակով կամ սովորողների ազատ ժամանակի ոչ արդյունավետ կազմակերպմամբ:

Ծնողական դիրքորոշման տարբեր դրսևորումների ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության վրա

Ծնողական դիրքորոշման տարբեր դրսևորումները հանդես են գալիս որպես արտաքին հանգամանք սովորողների առաջադիմության տարբեր ցուցանիշների դրսևորման համար: Ծնողների կողմից ավելի հաճախ դպրոցական կյանքից հետաքրքրվելը, ավելի հաճախ սովորողների ուսման հաջողություններով հետաքրքրվելը և սովորողների կարծիքով ծնողների կողմից ավելի հաճախ հասկացված լինելը հանդես են գալիս որպես ավելի լավ սովորելուն նպաստող հանգամանքներ:

Սովորողների առաջադիմության վրա ազդող որոշ այլ գործոններ

- Մեծաթիվ սովորողներ ձգտում են ավելի լավ սովորել, որովհետև ծնողները չեն ստիպում: Առաջադիմության ամենաբարձր միջին միավորներն ունեն այն սովորողները, որոնք բոլորովին համամիտ չեն, որ իրենք ավելի լավ են սովորում ծնողների ստիպելու պատճառով:
- Սովորողները ձգտում են նաև ավելի լավ սովորել, որովհետև արժևորում են հասարակության կողմից ընդունված նորմը, ըստ որի սովորելը անհրաժեշտ է ողջ կյանքի ընթացքում և այն հանդիսանում է հաջողակ լինելու գրավական:
- Սովորողները ձգտում են ավելի լավ սովորել, քանի որ հաճույք են ստանում ուսման գործընթացից:
- Սովորողները ձգտում են ավելի լավ սովորել, որովհետև սովորելը նոր ինֆորմացիա ստանալու ավանդական աղբյուր է և այն արժևորվում է նրանց կողմից:
- Սովորողները փորձում են ավելի լավ սովորել, որովհետև իրենց նախընտրելի և սիրելի առարկաների դեպքում ուսումն իրենց հեշտ է տրվում:

Գրականություն

- 1.12-րդ դասարանում սովորողների առաջադիմության վրա ազդող որոշ գործոնների վերլուծություն և աշակերտների՝ բուհերի ընդունելության միասնական քննություններին մասնակցելու կողմնորոշվածության վերաբերյալ, <http://www.atc.am/files/verlucutyunner/2016/Sovor%20vra%20azdox%20gortson%2012-rd.pdf>, էջ 14,15
2. DeMars Ch., Item Response Theory. Understanding Statistics. Measurement, p 7-8, Oxford University Press, 2010

Հավելված 1

ԱՇԱԿԵՐՏԻ ՀԱՐՑԱԹԵՐԹԻԿ

1. Ինչպե՞ս ես գնահատում սեփական հաջողությունները ուսման մեջ:

☐ ամբողջովին գոհ եմ	☐ գոհ չեմ
☐ մասամբ եմ գոհ	☐ դժվարանում եմ պատասխանել

2. Ո՞ր առարկաներից ես միասնական քննություն հանձնելու:

☐ Հայոց լեզու և հայ գրականություն	☐ Կենսաբանություն
☐ Մաթեմատիկա	☐ Ֆիզիկա
☐ Օտար լեզու	☐ Քիմիա
☐ Հայոց պատմություն	☐ Աշխարհագրություն
☐ Համաշխարհային պատմություն	☐ Դեռ չեմ որոշել
	☐ Չեմ հանձնելու

3. Ես ձգտում եմ ավելի լավ սովորել, որովհետև

1. Սիրում եմ բարձր գնահատականներ ստանալ:
2. Դասը հետաքրքիր է անցնում:
3. Ծնողներս եմ ստիպում:
4. Սովորելը իմ պարտքն է:
5. Սովորելը անհրաժեշտ է կյանքի համար:
6. Հաճույք եմ ստանում ուսման պրոցեսից:
7. Նոր ինֆորմացիա եմ ստանում:
8. Ուսումը հեշտ է տրվում:

	Միանգամայն համամիտ եմ	Գրեթե համամիտ եմ	Շատ քիչ եմ համամիտ	Բոլորովին համամիտ չեմ
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

4. Հաճախու՞մ ես որևէ խմբակի: (Եթե այո, ապա նշի՛ր, թե ինչ խմբակի):

- այո _____
- ոչ

5. Որքա՞ն հաճախ եմ հանդիպում ստորև նշվածները:

1. Ուսումնական գործընթացում, բացի ինֆորմատիկայի դասերից, օգտվում եմք համակարգչից, համացանցից, պրոյեկտորից և այլ տեղեկատվական համակարգչային միջոցներից:
2. Կիսվում եմ դպրոցական կյանքի մասին ծնողներինս հետ:
3. Ծնողներս հետաքրքրվում են իմ ուսումնական հաջողություններով:
4. Ծնողներս լավ են հասկանում ինձ:

	Շատ հաճախ	Հաճախ	Հազվադեպ	երբեք
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

Շնորհակալություն հարցաթերթը լրացնելու համար: